

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813
IJKR 2023; 9(1): 192-195
© 2023 IJKR
www.kannadajournal.com
Received: 13-01-2023
Accepted: 22-02-2023

Dr. Basthyam Pais
Department of Kannada, St.
Philomena College, Puttur,
Mangalore, Karantaka, India

ಪ್ರತ್ಯೂರಿನ ಕಲಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಮೇಳಗಳು, ಕಲಾವಿದರು

Dr. Basthyam Pais

ಪೀಠಿಕೆ

ಪ್ರತ್ಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

1. ವಿಶ್ವಕಲಾನಿಕೇತನ

1957ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಶ್ವಕಲಾನಿಕೇತನ ಲಲಿತಕಲಾ ಕೇಂದ್ರವು ಕಲೆಯು ಕೇವಲ ಶ್ರೀಮಂತರ ಸೊತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಕೈಗೆಟುಕುವಂತಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನೃತ್ಯದ ವ್ಯಾಯಾಮದಿಂದ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ದೈಹಿಕ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ¹⁶.

ವಿಶ್ವಕಲಾನಿಕೇತನದ ಸ್ಥಾಪಕರೂ, ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಆಗಿರುವ ಕುದ್ರಾಡಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ರೈಯವರು ಹಲವಾರು ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪತ್ನಿ ನಯನ ವಿ. ರೈಯವರು ಸ್ವತಃ ನಾಟ್ಯ ವಿಮುಷಿಯಾಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಜತೆಗೆ ಸಿಂಹಳದ ನಾಟ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ರೈಯವರು ಹಲವಾರು ನೃತ್ಯರೂಪಕ, ನೃತ್ಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ದೇಶದ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಿ ಮಾರ್ಗೀಯ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ದೇಶೀಯ ಪದ್ಧತಿಗಳೊಳಗಿನ ಸಮನ್ವಯದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

2. ಜೇಸಿಯವರ ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆ

ಮಡಿಕೇರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಕಲಾಶಾಲೆಯ ಪ್ರತ್ಯೂರು ಶಾಖೆಯು 'ಜೇಸಿಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಡ್ಯಾನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಮ್ಯೂಸಿಕ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ 1989ನೇ ಇಸವಿ ನವೆಂಬರ್ 9 ರಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕೇವಲ ಆರು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಶಾಲೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲಾ ಪ್ರೋಫೆಸರ್ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಮುನ್ನಡೆದು ಈಗ 60ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಯರು ಇಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕಿ ಕೆ. ಎಸ್. ರಾಜೇಶ್ವರಿಯವರು ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕಿ ಯಾಗಿದ್ದು 1990ರ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ನೃತ್ಯದ ಜತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೀಪಕ್ ಕುಮಾರ್ ನಾಟ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಷ್ಯವೇತನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡಿದ್ದು ಇವರ ಧೂರ್ವಾತಿ ನೃತ್ಯವು ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

3. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆ, ಕಾಂಚನ

ಸಂಗೀತ ರತ್ನ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಕಾಂಚನ ವೆಂಕಟ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅವರು 1954ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು¹⁷. ಸುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವ, ಎಚ್ಚರ ಮೂಡಿಸುವುದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. 1956ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸಲಾಯಿತು.

ತ್ಯಾಗರಾಜ ಆರಾಧನಾ ಸಪ್ತಾಹ, ಪುರಂದರದಾಸರ ದಿನ, ಮುತ್ತುಸ್ವಾಮಿ ದೀಕ್ಷಿತರ ದಿನ, ಶ್ಯಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ದಿನ, ಗಣೇಶ ಚೌತಿ, ವಿದ್ಯಾದಶಮಿ, ರಾಮ ನವಮಿ ಮುಂತಾದ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದರ ಕಛೇರಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಉದಯೋನ್ಮುಖರ ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

Corresponding Author:
Dr. Basthyam Pais
Department of Kannada, St.
Philomena College, Puttur,
Mangalore, Karantaka, India

ಇಲ್ಲಿ ಗುರುಕುಲ ಪದ್ಧತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಂಚನ ಸುಬ್ಬರತ್ನಂ, ವಸಂತ ಪ್ರಭಾ, ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಉಡುಪಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ, ಎಚ್.ಪಿ. ಪಾಠಕ್, ಶ್ರೀನಾಥ ಮರಾಠೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಭಾಗವತ ಎನ್. ಡಿ. ಮಂಡೇಚ್ಚ ಮುಂತಾದವರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಗಿದವರು. ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಕರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆಯಿದೆ.

4. ಶ್ರೀ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆ, ಪುತ್ತೂರು

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯರಾದ ಬಡೆಕ್ಕಲ ಶಿವರಾಮ ಭಟ್ ಮತ್ತು ಸಂತ ಫಿಲೋಮಿನಾ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಡೆನ್ನಿಸ್ ಡಿ'ಸೋಜಾ ಅವರು ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸೌಲಭ್ಯ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು 1979ರ ವೇಳೆಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ಶ್ರೀಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆ. ಕಾಂಚನದ ವೆಂಕಟ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಕಾಂಚನ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರು ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಇದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕಲ ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು ಮೃದಂಗವಾದನ ತರಗತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಂಚನ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಶಿಷ್ಯ-ಶಿಷ್ಯೆಯರು ಊರ-ಪರವೂರ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಕಛೇರಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಷ್ಟು ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಗಳಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಶಾಲೆಯ ವತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭಿಷೇಕವಿಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಸಂಗೀತ ಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

5. ಕಲಾರಂಗ, ಪುತ್ತೂರು

ಸಂಗೀತ, ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿತ್ತು ಉತ್ತಮ ಅಭಿರುಚಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ರಂಗವು 1968ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಎಂ. ಸದಾಶಿವರಾಯರು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ, ಡೆನ್ನಿಸ್ ಡಿ'ಸೋಜರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಆಯ್ಕೆಗೊಂಡರು. ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಎಂ.ಎಲ್. ವಸಂತಕುಮಾರಿ, ದೊರೆ ಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಬಿ. ಎನ್. ಸುರೇಶ್, ಭೀಮಸೇನ ಜೋಶಿ, ಬಸವರಾಜ ರಾಜಗುರು, ಆರ್.ಕೆ. ಶ್ರೀಕಂಠನ್, ನಾಗವಲ್ಲಿ ನಾಗರಾಜ್, ಸುಕನ್ಯಾ ಪ್ರಭಾಕರ್ ಮೊದಲಾದವರ ಸಂಗೀತ ಕೇಳುವ, ಸ್ತ್ರೀ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿ, ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿ, ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ ಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿಗಳ ನಾಟಕ, ಚಂದ್ರಕಲಾ, ಶೈಲಶ್ರೀ, ಲಲಿತ, ಸುರೇಖಾ ಅವರ ನೃತ್ಯ ನೋಡುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲಾರಂಗ ಒದಗಿಸಿತು. ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ, ಕರಗ ನೃತ್ಯ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಪಿ.ಎಸ್. ಪುಣೆಚಿತ್ತಾಯ

ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಕಲಾರಂಗವು ಹಲವು ಮಂದಿ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಂಮಾನಿಸಿದೆ. ಸ್ವತಃ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದ ನೇಮಿರಾಜರು ಕಲಾರಂಗದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು.

6. ದೃಶ್ಯ - ಪುತ್ತೂರು

1980ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧೆಡೆ ತೀವ್ರಗೊಂಡ ರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪುತ್ತೂರಿನ ರಂಗಾಸಕ್ತರು ಆಧುನಿಕ ರಂಗಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ರಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು 29-01-1983ರಂದು ದೃಶ್ಯ ತಂಡವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕವಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯನ ನಡುವೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಅಡ್ಡಬಂದು ಕವಿಯ ಆಶಯ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ರಂಗಭೂಮಿ ಈ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯನ್ನು ಕೆಡವಿ ಅಕ್ಷರಸ್ಥ - ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಇಬ್ಬರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಸಮೂಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ಮನರಂಜನೆಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೂರಕವಾದ ಸಶಕ್ತವಾದ

ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ದೃಶ್ಯ ತಂಡವು ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿತು.

ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಜಾತ್ರೆ' ನಾಟಕವನ್ನು ಎಸ್. ಎಸ್. ಭಟ್ಟರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರು 25-09-1983ರಂದು ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭಟ್ಟರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ 1984ರಲ್ಲಿ ಬೆಸಗರ ಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣರ 'ಕ್ಷಯ' ಕತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಚಿಸಿದ 'ನೈಟ್ ಡ್ಯೂಟ್' ನಾಟಕವನ್ನು ದೃಶ್ಯ ತಂಡವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತು. ದೃಶ್ಯ ತಂಡವು ಎಂ.ಎನ್. ಕಾಮತರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಗರ್ಭಗುಡಿ ಡಿ.ವಿ.ಜಿಯವರ 'ಪರಶುರಾಮ' ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ರಂಗಕ್ಕೆ ತಂದಿತು. ಸ್ಥಳೀಯ ಲೇಖಕರಾದ ಕುದ್ಡಾಡಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ರೈಗಳ 'ಯುಗಧರ್ಮ', ನಾರಾಯಣ ಕಂಗಿಲರ 'ಅವರೋಹಣ', ಬಿ. ಪುರಂದರ ಭಟ್‌ರ 'ಮಹರ್ಷಿ', 'ಚಾರ್ವಾಕ' ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರರ ತುಳುನಾಟಕ 'ಗೋಂದೋಳು' ವಿನ ಕನ್ನಡ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ದೃಶ್ಯ ತಂಡದವರು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ 1988ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ರಂಗಕಮ್ಮಟ ನಡೆಸಿತು. ಧ್ರುವರಾಜ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಶಿಬಿರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರೇಕ್ ರಚಿಸಿದ 'ಮಾನವತೆಯ ಅಪವಾದ' ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು.

1992ರಲ್ಲಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ದೃಶ್ಯ ತಂಡವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರವನ್ನು ನಡೆಸಿತು. ಐ.ಕೆ. ಬೊಳುವಾರು ಅವರು ಬಿ ಬಿ, ಟ್ರೇ ಟ್ರೇ ಹಾಗೂ ಎಂ. ಎನ್. ಕಾಮತ್‌ರ ಶಿಕ್ಷಣ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ರಂಗಕ್ಕೆ ತಂದರು. 1992ರ ತನಕ ದೃಶ್ಯ ತಂಡವು ತನ್ನ ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗ ರಂಗ ಕಮ್ಮಟ, ವಿಚಾರ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಿಂದ ಪುತ್ತೂರು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ತನ್ಮೂಲಕ ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ರಂಗ ಚಳುವಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

7. ನಿರತ ನಿರಂತ - ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲಾವಿದರ ಸಮುಚ್ಚಯ

1965ರಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲಾವಿದ ಸ್ನೇಹಿತರು 1990ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡು ನೀಡಿದಹೆಸರು ನಿರತ-ನಿರಂತ. ಸಂಪಾಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ರಂಗಮಂಟಪ, ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಶಿಬಿರ, ಮನೆಮನೆ ನಾಟಕಗಳು, ಪುತ್ತೂರು ಪರಿಸರದ ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ರಂಗ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನಮನ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು, ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಚಿತ್ರವಾಹ - ಬಣ್ಣದ ಪಯಣ, ಕಾಟುಕುಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಯರಿಗಾಗಿ ರಂಗ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಹಪಾಠ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ರೇಬಿ ಹಾಗೂ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಾರಂತ ಮುಂತಾದವು ನಿರತ ನಿರಂತದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ರೂಪಕ ತಯಾರಿ, ಮುಖವಾಡ ರಚನೆ, ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ, ರಂಗ ಸಂಕೀರ್ಣ, ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನವೇ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾನಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ.

8. ರಂಗಾಸಕ್ತರು - ವಿಟ್ಟ

ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರ ಕಳವಳಿಯುಳ್ಳ ವಿಟ್ಟದ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಒಂದು ಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ತಂಡ 'ರಂಗಾಸಕ್ತರು' 18. ಸಮಕಾಲೀನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ಮೂಲಕ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಇಡಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಂಡದ ಹಂಬಲ. ಚೋಮನ ದುಡಿ, ಆ ಮನಿ ಪುಣ್ಯ ಕೋಟಿ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಚೆ, ಚೋರ-ಚರಣದಾಸ, ಆನೆ ಬಂತೊಂದಾನೆ, ನೀಲ ನಾಡಿನೊಳಗೆ, ಪುಟ್ಟ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತಂಡವು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ರಂಗ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು, ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ನೀನಾಸಂ ತಿರುಗಾಟದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದೆ. ಮುಖವಾಡ ತಯಾರಿ ಶಿಬಿರ ನಡೆಸಿದೆ.

9. ಕಲಾಭಿಮಾನಿ ಬಳಗ, ಅಡ್ಡನಡೆ

1985ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಮರಕೇರಿ ಕೃಷ್ಣಭಟ್, ಬರೆ ಕೇಶವ ಭಟ್ ನೇತೃತ್ವದ 'ಕಲಾಭಿಮಾನಿ ಬಳಗ'ವು ಅಗರಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಭಾಗವತ, ನಡೆ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್, ಶೇಣಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್, ಕುಕ್ಕಿಲ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್, ಅಳಿಕೆ ರಾಮಯ್ಯ ರೈ, ಕಡತೋಕ ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ಪೆರ್ಲ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರನ್ನು ಸಂಮಾನಿಸಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಾಳಮದ್ದಳೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ.

10. ವಿಠಲ ಆರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಸ್ಟೂಡೆಂಟ್ಸ್ ಕ್ಲಬ್

1975ರಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಲು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪಂದ್ಯಾಟಗಳ ಜತೆಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಭಾಷಣ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ, ಜನಪದ ಗೀತೆ, ಭಾವಗೀತೆ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹಾಡು, ವಾದ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ವೃಂದಗಾನ, ಲಘು ಸಂಗೀತ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಸಂಗೀತ ಮೃದಂಗ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಶಂಕರ್‌ರವರ ಇಂದ್ರಜಾಲ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಚಕ್ರಕೋಡಿ ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಹೋ. ನ. ರಾಘವೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಶೇಣಿ ಮತ್ತು ಬಳಗದವರ ತಾಳಮದ್ದಳೆ, ಮೋಹನ ಸೋನಾ, ಪ್ರಕಾಶ್ ಅವರ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಚಿತ್ರೋತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ. ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಂಮಾನಿಸಿದೆ. ಅಷ್ಟಾವಧಾನ, ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿ, ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ.

11. ಸಂಗಮ ಕಲಾ ಸಂಘ ಕಲ್ಕಡ್

ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ, ವಿವಿಧ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳ ಬಗೆಗೆ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಆಚರಣೆಗಾಗಿ 1953ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸಂಗಮ ಕಲಾಸಂಘವು ಎಂಟು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. 'ಸಂಗಮ ರಂಗಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಹಳ್ಳಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ರಂಗಚಳುವಳಿ ನಡೆಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾಗೂ ಹೊರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ನೂರಾರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪರದೆ, ವೇಷಭೂಷಣ, ರಂಗ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಅಜ್ಜನಗದ್ದೆ ಭಾಗವತರು, ವಿಠಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಶೇಣಿ, ಮಂಡೇಚ್ಚಿ, ಮಲ್ಲೆ ಸಾಮಗ, ದಿವಾಣ ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಂಮಾನಿಸಿದೆ. ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನಗಳಿಗೆ ವೇಷಭೂಷಣ ಒದಗಿಸುವ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸಮಾನ ಆಸಕ್ತಿ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಲಾಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

12. ವಾಣೀ ಗಣೇಶ ಪ್ರಸಾದಿತ ಕಲಾವೃಂದ ಬೆಳ್ಳಾರ್

ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾ ಸೇವೆಯ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ನವ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 1976ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಶ್ರೀವಾಣೀಗಣೇಶ ಪ್ರಸಾದಿತ ಕಲಾವೃಂದವು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ಮೊದಲ ಶನಿವಾರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತಾಳಮದ್ದಳೆ ಕೂಡ ನಡೆಸಿ ಯುವ ಅರ್ಥದಾರಿಗಳ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾಳಮದ್ದಳೆ ನಡೆಸಿವೆ. 'ಅಕ್ಷರ ಮಾಲಾ' ಹರಿಸ್ತೋತ್ರಂ ಹಾಗೂ 'ಸಾಧನೆ' ವಿಶೇಷಾಂಕ ಹೊರತಂದಿದೆ.

13. ವಿನಯಾಸ, ಬಾಳಿಲ

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ 1980ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ 'ವಿನಯಾಸ'ವು ಬಾಳಿಲದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ದ್ವಲ್ಲದೆ ದೂರದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ

ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ರಂಗ ತರಬೇತಿ, ರಂಗಕಲಾ ತರಬೇತಿ, ಹಿರಿಯರ ರಂಗ ಶಿಬಿರ, ಕವನ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ಕಥಾ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿ, ಸಂಗೀತ, ಇತರ ಸಂಘಗಳ ನಾಟಕ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದೆ.

14. ನಾದ-ನೃತ್ಯ, ಸುಳ್ಳು

ಭಾರತೀಯ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿವಿಧ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು, ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ- ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 1988ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ನಾದ-ನೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಕುಚುಪುಡಿ, ಭರತನಾಟ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆದಿದ್ದು ಸೀತಾಶಶಿಧರ್ ಅವರ ನೃತ್ಯ ತರಬೇತಿ, ಡಿ.ಜಿ. ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜತೆಗೆ ಗಿಟಾರ್, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ತಬ್ಲಾ, ಬ್ರೇಕ್‌ಡ್ಯಾನ್ಸ್ ತರಬೇತಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಹಲವೆಡೆ ಭರತನಾಟ್ಯ, ನೃತ್ಯರೂಪಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

15. ಶ್ರುತಿ ವೇದಿಕೆ, ಬಾಳಿಲ

ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಒಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 1989ರಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಶ್ರುತಿ ವೇದಿಕೆಯ ಎಸ್. ಲಲಿತಾಂಬ, ಸುಕನ್ಯ ಪ್ರಭಾಕರ್, ಆರ್. ಎನ್. ಶ್ರೀಲತಾ, ಕೆ. ವಿಷ್ಣು ಭಟ್ ಮುಂತಾದವರ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ. ಸೀತಾ ಶಶಿಧರ್ ಅವರ ಭರತನಾಟ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಪಿ. ಎಸ್. ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯರ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಎನ್. ಸುಕುಮಾರ್ ಗೌಡರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣ, ವಿಚಾರವಾದಿ ಸಂಘದವರಿಂದ ಪವಾಡಗಳ ರಹಸ್ಯ ವಿವರಣೆ, ಆರ್. ಗಣೇಶರ ಅಷ್ಟಾವಧಾನ ಮುಂತಾದವು ವೇದಿಕೆಯ ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು.

16. ಪ್ರಕೃತಿ ರಂಗ ತಂಡ, ಬೆಳ್ಳಾರ್

ನಾಟಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 1991ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ರಂಗ ತಂಡವು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ರಂಗ ಪ್ರೂರ್ವ ಮಾಹಿತಿ ಶಿಬಿರ ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಂದ, ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದೆ.

1984ರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಬೆಳ್ಳಾರೆಯ 'ಸ್ನೇಹಿತರ ಕಲಾಸಂಘ'ವು ಯಕ್ಷಗಾನ ನಾಟ್ಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಸವ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. 1982ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಅಚಲಾಪುರದ 'ಮಿತ್ರ ಕಲಾವೃಂದ'ವು ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

17. ಮಾನಸ ಹವ್ಯಾಸಿ ತಂಡ, ಜಾಲೂರು

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಂಗ ಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಚಿಂತನ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಗುರಿಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 1990ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹವ್ಯಾಸಿ ಸಂಸ್ಥೆ 'ಮಾನಸ', ನಾಟಕ, ಮೇಕಪ್ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿವೆ. 'ಯುವಜನ ಮೇಳ' ಸಂಸ್ಥೆ ಸಂಭ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿವೆ. ವಿವಿಧೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದೆ. ಭರತನಾಟ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ತಂಡಗಳ ನಾಟಕಾಭಿನಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿದೆ.

18. ಗೋವಿಂದ ಗಾನಸಭಾ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸಂಗೀತ-ನಾಟಕಗಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಕೆ. ಗೋವಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಅವರ ಬಂಧು ಮಿತ್ರರಿಂದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಭೂಷಣ ತೀರ್ಥ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ

ಸಂಸ್ಥೆ, ವಿಶೇಷಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ, ಮೃದಂಗ, ಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಗಾಗಿ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಕಲಾ ಸಂಘಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಈಗಲೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಕಲಾಸಂಘಗಳು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಗಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಬಹುದು.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ವಿ.ಬಿ. ಅರ್ತಿಕಜಿಯವರ ಮಾಹಿತಿ.
2. ಪುತ್ತೂರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವರದಿಗಳು.
3. ಸುದರ್ಶನ (ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ) ಬಿ.ಪಿ. ಬಾಯಿರಿ, ಉಡುಪಿ.
4. ಮಾಂಬಾಡಿ ನಾರಾಯಣ ಭಾಗವತ ಲೇ. ಪಾದೆಕಲ್ಲು ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ.
5. ಅಭಿಮಾನ ಲೇ.: ಜಿ. ಎನ್. ಉಬರಡ್ಡ - ಪುಟ 275.
6. ಅಭಿಮಾನ ಲೇ.ಪಿ. ಮಾಧವ ನಾಯಕ್, ಪುಟ 120.
7. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಶ್ಮಿ, ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲಾ 15ನೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ.
8. ಅಭಿಮಾನ ಲೇ. ಎನ್. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಪುಟ - 130.
9. ಪುತ್ತೂರು ದೇವದಾಸ್ ಜೋಶಿ - ಲೇ. ಎನ್. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ.
10. ಸಪ್ತಪದಿ, ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಏಳನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ.
11. ನವಮಿ, ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು 9ನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ.